

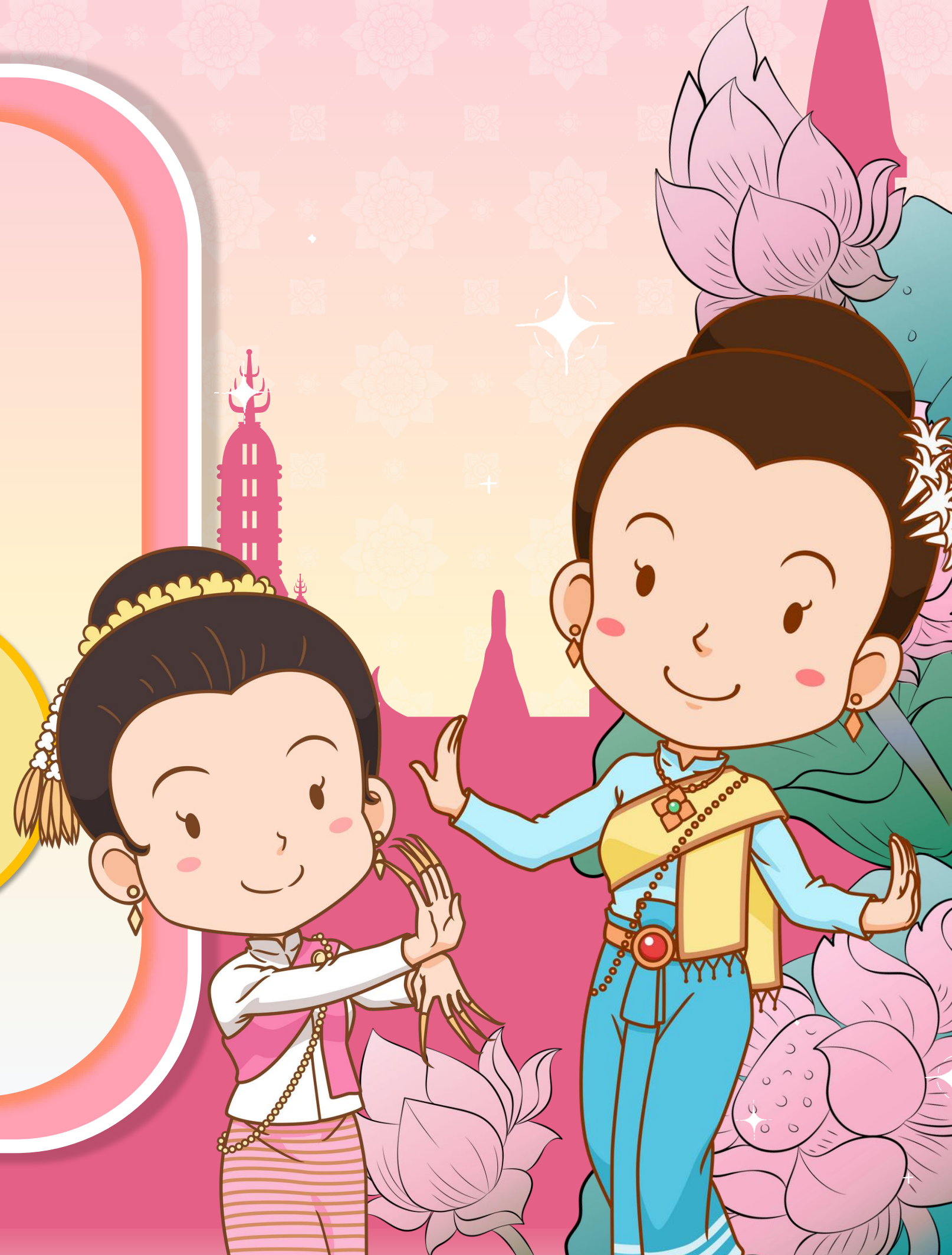
รายวิชา ศิลปะ (นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๒๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ทิมา ท่วงท่า ลีลา ๔ ภาคพื้นเมือง

เรื่อง อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อละคร และนาฏศิลป์ (๑)

ครูผู้สอน ครูโชติกา สมพงษ์

อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อละคร และนาฏศิลป์ (๑)

รำเถิดเทิง

เซิ้งแห่หย้ไข่มดแดง

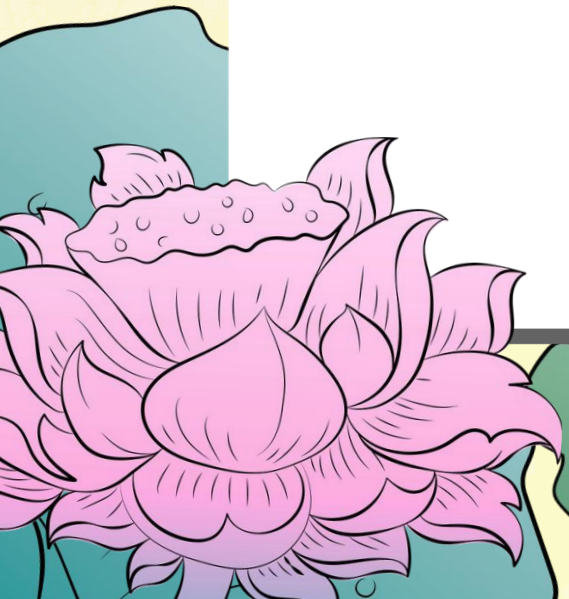
คำถาม

- นักเรียนสังเกตเห็นอะไรเกี่ยวกับการแต่งกาย/ท่ารำ
- นักเรียนคิดว่าทำไมการแสดงจึงแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. อธิบายความหมายของวัฒนธรรมและวิวัฒนาการของการละครไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
๒. วิเคราะห์และเขียนอธิบายความหมายของวัฒนธรรมและวิวัฒนาการของการละครไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อละคร และนาฏศิลป์ (๑)

คำถาม

วัฒนธรรมหมายถึงอะไร

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ภาษา ประเพณี และ ศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นและถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เช่น การแต่งกาย อาหาร ศิลปะ การละเล่น หรือพิธีกรรมต่าง ๆ

คำถาม

- นาฏศิลป์หมายถึงอะไร
- ละครหมายถึงอะไร

ละคร คือ ศิลปะการแสดงที่เล่าเรื่องราวผ่านการกระทำ การพูด การแต่งกาย และฉากต่าง ๆ

นาฏศิลป์ คือ ศิลปะการร่ายรำที่แสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึก และเรื่องราวผ่านท่าร่ายรำ ดนตรี และลีลาการเคลื่อนไหว

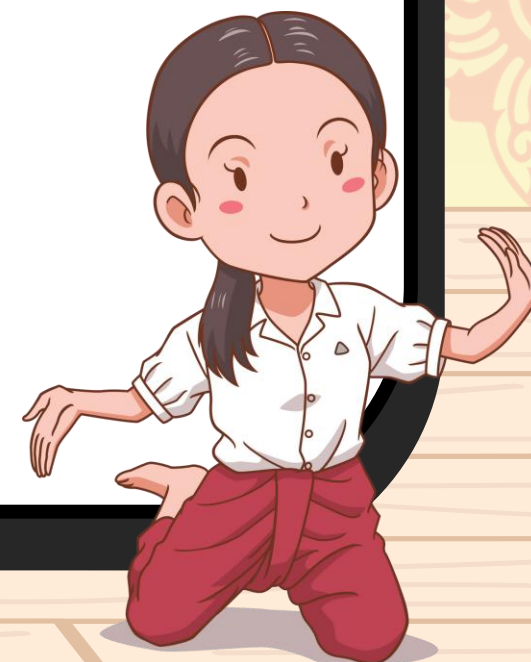
วัฒนธรรมมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อละครและนาฏศิลป์ไทย โดยกำหนดเนื้อหา รูปแบบ การแสดง และวิวัฒนาการตั้งแต่ยุคโบราณ (อิทธิพลอินเดียเรื่องเทพเจ้า, ตำนาน) ผ่านยุคสมัยต่าง ๆ (อิทธิพลตะวันตกเรื่องละครพูด ละครเวที) จนถึงปัจจุบัน (นาฏศิลป์ร่วมสมัยผสมเรียกติดาโลก) โดยสะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และการปรับตัวให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ เพื่อให้คงคุณค่าและ สุนทรียภาพควบคู่ไปกับการสืบทอดมรดกชาติ.

อิทธิพลหลัก ๆ ของวัฒนธรรมต่อนาฏศิลป์และละครไทย:

อิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย (โบราณ):

แนวคิดและตำนาน: นำแนวคิดเรื่องเทพเจ้า ตำนานการร้ายรำ เช่น พระอิศวร (ศิวะนาฏราช) จากคัมภีร์ภรตนาฏยศาสตร์ เข้ามาปรับใช้.

แบบแผน: เป็นรากฐานสำคัญของท่ารำและจารีตการฝึกหัดในนาฏศิลป์ไทย.

อิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก (สมัยรัตนโกสินทร์):

รูปแบบละครใหม่: เกิดละครร้อง ละครพูด ละครเวที และละครร่วมสมัย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตคนธรรมดาในสังคม.

เนื้อหา: ละครมีเนื้อหาทันสมัย สะท้อนสังคมมากขึ้น และนำเสนอความรักชาติ.

อิทธิพลของศาสนาและความเชื่อ:

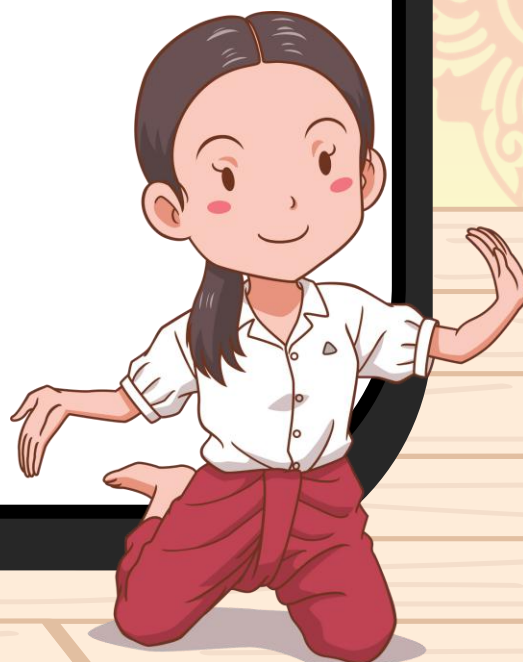
พิธีกรรม: นาฏศิลป์ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (พุทธศาสนา) และการแสดงแก้บน เช่น การฟ้อนรำเพื่อขอฝน.

วิถีชีวิต: ถ่ายทอดวิถีชีวิต ประเพณี และค่านิยมที่ดีงามของสังคมไทยผ่านการแสดง.

อิทธิพลของสังคมและเทคโนโลยี (ยุคปัจจุบัน):

สื่อการแสดง: การเกิดสื่อวิทยุ โทรทัศน์ ส่งผลให้มีละครหลากหลายรูปแบบมากขึ้น.

นาฏศิลป์ร่วมสมัย: ผสมผสานท่ารำไทยกับศิลปะการเต้นสมัยใหม่ เพื่อให้เข้าถึงคนยุคปัจจุบัน สะท้อนสังคม และไม่หยุดนิ่ง.

อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อละครและนาฏศิลป์ วัฒนธรรมส่งผลต่อละครและนาฏศิลป์ในหลายด้าน เช่น

๑. เนื้อหาและเรื่องราว

- สะท้อนคติ ความเชื่อ หรือประเพณี เช่น ละครรามเกียรติ์ โนราห์

๒. ดนตรีและเครื่องดนตรี

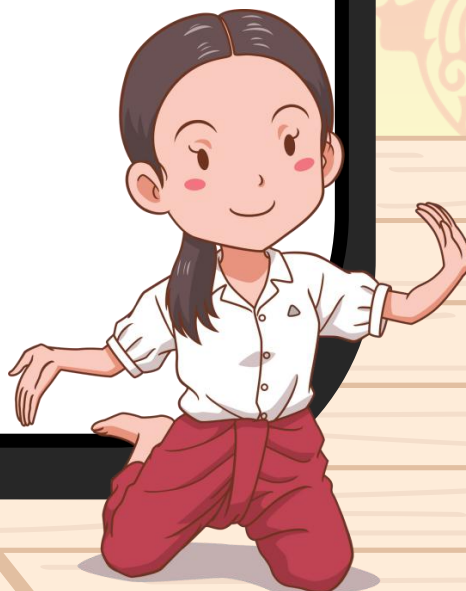
- ใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น ซอ แคน

๓. เครื่องแต่งกาย

- สะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ชฎา ขนนก

๔. ท่ารำและการเคลื่อนไหว

- ท่ารำแต่ละภาคมีลักษณะเฉพาะ เช่น ภาคกลางอ่อนช้อย ภาคอีสานเร็วและกระชับ

ตัวอย่างละครและนาฏศิลป์ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทย

ประเภท	ชื่อการแสดง	แหล่งกำเนิด	ลักษณะเด่น
ละคร	ละครนอก	ภาคกลาง	ใช้เนื้อเรื่องพื้นบ้าน แต่งตัวเรียบง่าย
นาฏศิลป์	โนราห์	ภาคใต้	รำเร็ว ใช้ท่าทางเฉพาะ เช่น ท่าปรบมือ รำคล้องหงส์
นาฏศิลป์	ฟ้อนเล็บ	ภาคเหนือ	ใช้เล็บยาว รำช้า อ่อนช้อย

วัฒนธรรมมีอิทธิพลอย่างมากต่อละครและนาฏศิลป์เพราะเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงต่าง ๆ ซึ่งช่วยสะท้อนเอกลักษณ์ ความเชื่อ ความงดงามของท้องถิ่นไทยไว้ในงานศิลปะและเป็นตัวกำหนดให้นาฏศิลป์และละครไทยมีการเปลี่ยนแปลง พัฒนา และปรับตัวอยู่เสมอ จากการเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมและราชสำนัก สู่การเป็นสื่อบันเทิงและศิลปะร่วมสมัยที่สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างต่อเนื่อง

อิทธิพลของวัฒนธรรม และวิวัฒนาการของการละครไทย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

๑. สมัยนางเจ้า

มีนิยายเรื่อง นามาโนห์รา เป็นนิยายของพวกไต หรือคนไทย
ในสมัยนางเจ้าที่มีปรากฏอยู่ ก่อนหน้านี้ คือ การแสดงจำพวกกระบ่า
เช่น ระบำหมวก ระบำนกยูง

๒. สมัยสุโขทัย

พบหลักฐาน การละครและฟ้อนรำ ปรากฏอยู่ในศิลาจารึก ของพ่อขุนรามคำแหง กล่าวว่า เมื่อจกเข้ามาเรียงกันแต่อรัญญิกพูนเท้าหัวลานด้วยเสียงพาทย์ เสียงพิณ เสียงเลื้อน เสียงขับ ใครจกมักเหล่น เหล่นใครจกมักหัว หัวใครจกมักเลื้อน เลื้อน และปรากฏในไตรภูมิพระร่วง “บ้างเต้น บ้างรำ บ้างฟ้อนระบำบันลือ”

รับวัฒนธรรมของอินเดีย ผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย มีการบัญญัติศัพท์ขึ้นใหม่ เพื่อนใช้เรียกศิลปะการแสดงของไทย ว่า โขน ละคร ฟ้อนรำ

๓. สมัยอยุธยา

มีการแสดงละครชาตรี ละครนอก ละครใน แต่เดิม ที่เล่นเป็นละครเร่ จะแสดงตามพื้นที่ว่าง โดยไม่ต้องมีโรงละคร เรียกว่า ละครชาตรี ต่อมาได้มีการวิวัฒนาการ เป็นละครรำ เรียกว่า ละครใน ละครนอก โดยปรับปรุงรูปแบบ ให้มีการแต่งกายที่ประณีตงดงามมากขึ้น มีดนตรีและบทร้อง และมีการสร้างโรงแสดง

ละครในแสดงในพระราชวัง จะใช้ผู้หญิงล้วน ห้ามไม่ให้ชาวบ้านเล่น เรื่องที่นิยมมาแสดงมี ๓ เรื่องคือ อิเหนา รามเกียรติ์ อุณรุท ส่วนละครนอก ชาวบ้านจะแสดง ใช้ผู้ชายล้วนดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว

สมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ เป็นสมัยที่โขนเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก มีละครเรื่องใหญ่ ๆ อยู่ ๔ เรื่อง คือ อิเหนา รามเกียรติ์ อุณรุท ดาหลัง

๔. สมัยธนบุรี

สมัยนี้บทละครในสมัยอยุธยาได้สูญหายไป สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี หรือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงรวบรวมศิลปิน บทละคร ที่เหลือมาทรงพระราช นิพนธ์บทละคร เรื่อง รามเกียรติ์ อีก ๕ ตอน ได้แก่ ตอนหนุมานเกี้ยวนางวานริน, ตอนท้าวมาลีวราชว่าความ, ตอนทศกัณฐ์ตั้งพิธีทรายกรด, ตอนพระลักษมณ์ถูกหอก กบิลพัท, ตอนปล่อยม้าอุปการ

นอกจากทรงพระราชนิพนธ์บทละครในเรื่องรามเกียรติ์ด้วยพระองค์เอง แล้วพระองค์ยังทรงฝึกซ้อมด้วยพระองค์เองอีกด้วย

ใบงานที่ ๑๓ เรื่อง อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อละครและนาฏศิลป์ (๑)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ที่มา ท่วงท่า ลีลา ๔ ภาคพื้นเมือง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อละครและนาฏศิลป์
รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์และเขียนอธิบายละครและนาฏศิลป์ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทย
มาประเภทละ ๕ ตัวอย่าง

ประเภท	ชื่อการแสดง	แหล่งกำเนิด	ลักษณะเด่น

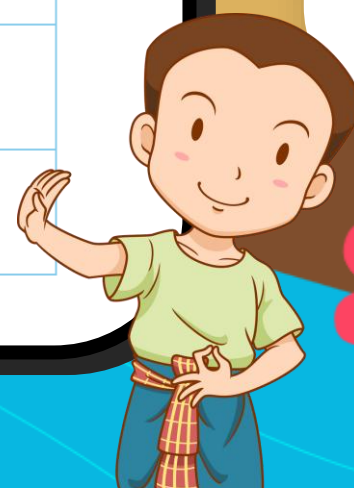
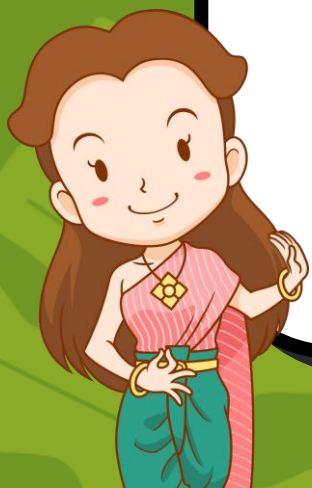
กิจกรรม

ใบงานที่ ๑๓

เรื่อง อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อละคร และนาฏศิลป์ (๑)

สามารถดาวน์โหลดใบงานและใบความรู้ได้ที่ www.dltv.ac.th

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์และเขียนอธิบายละคร
และนาฏศิลป์ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทยมา
ประเภทละ ๕ ตัวอย่าง
(เขียนชื่อสมาชิกในกลุ่มด้านหลังใบงาน)

สรุป

อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อละคร
และนาฏศิลป์

อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อ
นาฏศิลป์และละครไทย

ความหมาย

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต ความเชื่อ
ค่านิยม ภาษา ประเพณี และศิลปะที่
มนุษย์สร้างขึ้นและถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่ง
ไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เช่น การแต่งกาย อาหาร
ศิลปะ การละเล่น หรือพิธีกรรมต่าง ๆ

อิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย
(โบราณ)

แนวคิดและตำนาน: นำแนวคิดเรื่อง
เทพเจ้า ตำนานการร้ายรำ จากคัมภีร์
ภรตนาฏยศาสตร์ เข้ามาปรับใช้
แบบแผน: เป็นรากฐานสำคัญของท่ารำ
และจารีตการฝึกหัดในนาฏศิลป์ไทย

อิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก
(สมัยรัตนโกสินทร์)

รูปแบบละครใหม่: เกิดละครร้อง
ละครพูด ละครเวที
เนื้อหา: ละครมีเนื้อหาทันสมัย
สะท้อนสังคมมากขึ้น และ
นำเสนอความรักชาติ

อิทธิพลของศาสนา
และความเชื่อ

พิธีกรรม: นาฏศิลป์ใช้ประกอบ
พิธีกรรมทางศาสนา และการแสดง
แก้บน
วิถีชีวิต: ถ่ายทอดวิถีชีวิต ประเพณี
และค่านิยมของสังคมไทยผ่าน
การแสดง

อิทธิพลของสังคมและ
เทคโนโลยี (ยุคปัจจุบัน)

สื่อการแสดง: เกิดสื่อวิทยุ
โทรทัศน์
นาฏศิลป์ร่วมสมัย: ผสมผสาน
ท่ารำไทยกับศิลปะการเต้น
เพื่อให้เข้าถึงคนยุคปัจจุบัน
สะท้อนสังคม และไม่หยุดนิ่ง

อิทธิพลของวัฒนธรรม และ
วิวัฒนาการของการละครไทย
ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

๑. สมัยน่านเจ้า

มีนิยายเรื่อง นามาโนห์รา เป็นนิยายของพวกไต หรือ
คนไทย ในสมัยน่านเจ้าที่มีปรากฏอยู่ ก่อนหน้านี้คือ
การแสดงจำพวกกระบี่ เช่น ระบำหมวก ระบำนกยูง

๓. สมัยอยุธยา

ละครชาตรีแต่เดิม ที่เล่นเป็นละครเร่ จะแสดงตาม
พื้นที่ว่างโดยไม่ต้องมีโรงละคร

ละครใน แสดงในพระราชวัง จะใช้ผู้หญิงล้วน เรื่อง
ที่นิยมมาแสดงมี ๓ เรื่องคือ อิเหนา รามเกียรติ์ อุณรุท

ละครนอก ชาวบ้านจะแสดง ใช้ผู้ชายล้วนดำเนิน
เรื่องอย่างรวดเร็ว

๒. สมัยสุโขทัย

พบหลักฐาน การละครและฟ้อนรำ ปรากฏอยู่ในศิลาจารึก
ของพ่อขุนรามคำแหง และปรากฏในไตรภูมิพระร่วง รับวัฒนธรรม
ของอินเดีย ผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย มีการบัญญัติศัพท์ขึ้นมา
เพื่อนำใช้เรียกศิลปะการแสดงของไทย ว่า โขน ละคร ฟ้อนรำ

๔. สมัยธนบุรี

สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี หรือ สมเด็จพระเจ้า
ตากสินมหาราช ทรงรวบรวมศิลปิน บทละคร
ทรงพระราชนิพนธ์บทละคร เรื่อง รามเกียรติ์
อีก ๕ ตอน และ นอกจากทรงพระราชนิพนธ์
บทละครในเรื่องรามเกียรติ์ด้วยพระองค์เองแล้ว
พระองค์ยังทรง ฝึกซ้อม ด้วยพระองค์เองอีกด้วย

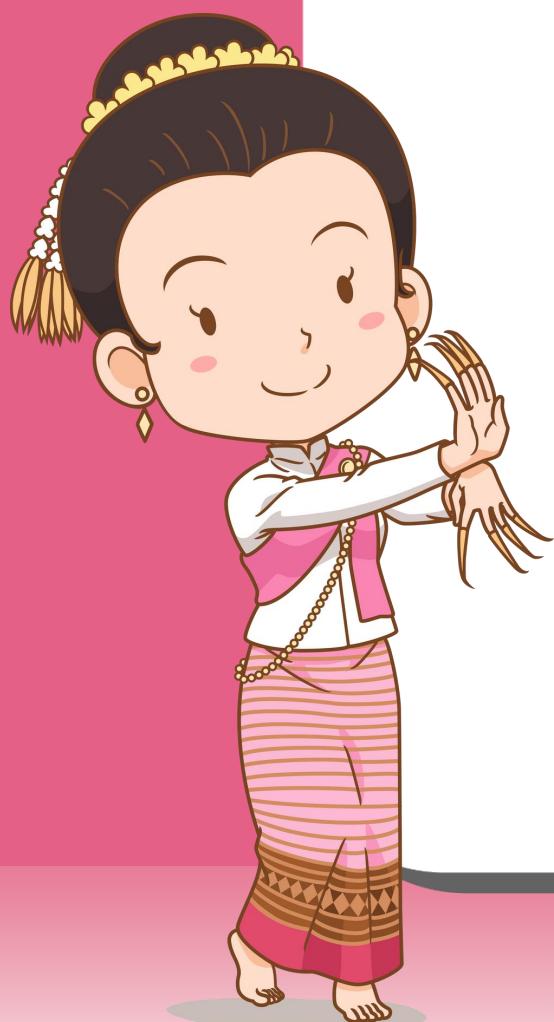

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง

อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อละคร

และนาฏศิลป์ (๒)

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบงานที่ ๑๔

เรื่อง อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อละครและนาฏศิลป์ (๒)

สามารถดาวน์โหลดใบงานและใบความรู้ได้ที่ www.dltv.ac.th

